

Туныктышо. Поро кече, пагалыме тунемше, туныктышо, уна-влак. Ме таче тендан дене марий калыкын илышышкыже шукерте огыл веле пурышо «Талешке кече» пайремым эртарен колташ погыненна. **(Слайд 1)**

Ончалза окнаш, кечыжат таче утларак ырыкта, пүртүсыжат ужар сывынжым чиен, пуйто тудат волгыдо пайремлан куанен.

«Талешке кече» манына, а мом ме тудын нерген палена?

вўд: Марий калык кужу жап шке чын историйжым пален кертын огыл, шке патырже-влак нергенат тичмаш шинчымашыже лийын огыл, лач легенде, преданийла гоч гына тогдаяш тыршен. А марий калыкнан историйже моло калык семынак поян, келге; кунамже калыкна посна кугыжанышыш ушнен, кунамже вес калык кид йымалне мерчен илен. Кажне пагытын шке патырже лийын: Кронуш, Чоткар, Болтуш, Мамич Бердей, Чумбылат, Акпатыр, Акпарс да тулеч молат.

1556 ий 26 апрельште Малмыж кундемыште ик тале патыр (герой) Болтушым пуштыныт. Йолташыже-влак тудым күкшө курык вуеш тоеныт.

Тудым шарнен, да тыгак моло талешке-влакын лўмыштым мондаш огыл манын, ты кечым пайрем семын увертарыме.

1917 ийыште Бирск олаште марий-влакым икымше съездыштышт кумдам палыме просветитель Павел Петрович Глезденёв 26 апрель кечым кажне ийын Марий Талешке кече семын палемдаш ужын. Но 1937-1938 ийласе репрессий деч вара марий патыр-влакын луммыштым пелешташ лийын огыл.

1991 ийыште «Марий ушем» мер организацийын ўжмыжо почеш марий общественность 26 апрельым Марий талешке кече семын палемда.

Тидын дене пайдаланен кызыт тыланда Леонид Яндаковын «Онар» книгаже почеш буктрейлерым ончалаш ўжына.

2 слайд. (буктрейлер онар книга почеш)

вўд. 26-шо апрельште, Марий Талешке кечын, марий калыкна шке кугезе тукумжым, марий калыкын эн чолга, лўддымө патыр, эрык верч шогышо, тыныс илышыштат тудын ончыкылыкшо верч тыршыше ўдыр-эргыже-влакым порын шарналта.

вўд.

Эрталже шўдө ий.

Эрталже кеч-кунар.

Алмаштыже ик курым весым, кумшым,

Кугезе патыр ончыко ўжеш.

Ок мондо калык тудын лўмжым.

Зслайд: Вўд. Да, чынак огына мондо ме Марий Республикын уста писательжым.

4 слайд. Морко район, Макаросола ялын йоратыме эргыжым Георгий Захарович Ефремовым. Тений тудлан 10 апрельште 100 ий темын.

5 слайд. Ачаже, Ефремов Захар Ефремович ялысе туныктышо улмаш. Аваже, Никифорова Матрена Никифоровна, тыглай кресаньык пашам ыштыше удырамаш лийын

6 слайд: 8 ияш рвезе шинчымаш корным Горельский кандашиаш школышто туналын.

7 слайд: Литература корныш лекташыже эн ончычак мӱнгысӱ еш илыш йӱным ышта. Ачаже, Ефремов Захар Ефремович, историй ден литературым йоратен, руш писатель-влакын возымыштым шуко лудын, Георгийым творческий корныш шогалаш кумыланден шоген.

1933-1934 ийлаште Г.Ефрушын икымше произведенийже-влак шочыт, Морко районысо «Колхоз вий» тыгак «Рвезе коммунист», «Марий коммуна» газетлаште савыкталтыт.

8слайд: Студент илыш. 1934 ийыште Морко медрабфакым тунем лектеш, вара Марий пединститутын литература факультетышкыже тунемаш пура.

9слайд. Йошкар-Олаште Г.Ефруш сылнымут кружокыш коштеш. Олык Ипай, Казаков Миклай, Осмин Йыван, Анатолий Бик, Чалай Васлий да моло самырык писатель дене палыме лиеш.

10-11 слайд: Паша корно

1936 ийыште «Ямде лий» газет редакцийыште ыштен.

12 слайд. 1937 –ше ий гыч 1939 ий марте Медведево районысо Цибикинур кыдалаш школышто марий йылмым да литературым туныктен.

13-15 слайд.

Г. Ефруш писатель семын писын кушкын. 1931 ий гыч тӱнгалын 1940 ий марте шуко ойлымашым, пьесым, очеркым да почеламут-влакым воза. Эн сай ойлымаш ден очеркше сар деч ончыч посна сборник денат лектыныт. Г.Ефрушын прозыжо – ныжылге кумылан, лиризм шулышан. Уста писательын пьесыже-влак: «Ешем», «Тайра», «Эныремышвот», «Тушманын кышаже» марий драматургийым кугун пойдареныт. Тудо у книгалан рецензийым, рвезе автор-влакын мурпаша корнышт нерген статьям курылтде возен шоген. Возымыжо «Марий коммуна», «Рвезе коммунист», «Ямде лий», «Ленин ой» газетлаш печатлалтын.

16 слайд.«Шошо» сборникыште ойлымаш, очерк, статья, пьесе да почеламут-влак печатлалтыныт. Автор шке произведенийже-влак гоч

утларакшым колхоз илыш нерген каласкален. Ко пашам йоратен, нунын дене кугешнен, а йолагай-влакым койдарен.

17 слайд: Тудо руш да моло калык литературым сайын палымыже, кугу эрудицийже дене ойыртемалтын. 1939 -1940 ий МарНИИИ наука пашаенже лийын. Тыште Д. Орайын творчествожлан критический статьям воза . Тиде жапыштак М. Горькийын «Мещане» пьессыжым марлаш кусара.

18слайд. 1939 ийыште Георгий Ефруш Союза писатель ушемын членже лиеш,

19слайд: Г.Ефрушын родо тукумжо нерген статья-влак:«Морко мланде», «Ямде лий» газетлаште писательын илыш корныж нерген шарнымаш да родо тукумжо-влаклан полеклалтше статья-влакым лудаш лиеш.

20-слайд: Г.Ефрушлан Макарсоло ялыште чап онам почмо годым (2008 –ше ий)

21-22 слайд. Тудо 7-8 ий жапыште 20 утла очерк ден ойлымашым, почеламутым, пьеса-влакым савыктен луктын. Но 1941 ий 7 июльышто самырык писательын ўмыржӧ кўрылтын.

23-25 слайд Вуртем кундемын уста эргыже Г. Ефрушым мемнан кундемыште илыше калык огеш мондо. Теният, 9 апрельыште 100 ияш лўмгечыжлан полеклалтше Досметкино ялыште верланыше библиотекеште кугу пайрем эртаралте. Тиде вашлиймашыш ял калык дене пырля, Йошкар-Ола гыч Георгий Ефрушын кугу ўдыржӧ Иванова Лина Георгиевна, Вениамин шольбыжын Звенигово ола гыч Валерий, Нуж.-Ключ гыч Георгий , Йошкар-Ола гыч Виталий эргышт, Морко гыч,Эльвира удыржо, родо тукумышт толыныт ыле.Тыгак тышке Шенше ял шотан администрацийын вуйлатышыже Иванова Полина Сергеевна, Нуж-Ключ школын туныктышыжо-влак Яшмурзин Юрий Александрович да Арсланова Людмила Александровна лийыныт. Кажныже шке шарнымашыштым каласкалышт, презентаций гочын тўрлӧ фотографийым ончышт. Горельский школын онычсо туныктышыжо, ялысе активистка Елизавета Викторовна Алексеева да Уртем Варангужын библиотекарьже Семенова Елена Сергеевна Георгий Ефрушын илыш корныж дене палдарышт, а Елизавета Викторовна артист самынак Ефрушын «Пытаргыш единоличник» ойлымашыжым лудын пуыш. Россий писатель ушемын членже Егоров Яков Михайловичат писательым поро мут дене шарналтыш. Пайремым Вуртем могырым уста мурызыжо-влакат сораастарышт. Ме кажныже шкенам землякна дене кугешнена. Да марий талешке-влакнам огына мондо.

